

Structura este una simplă, clasică pentru majoritatea publicațiilor de profil: conține studii originale și recenzii de lucrări. Multă vreme, „Istoria universală”, cum ar suna în românește, apărea, probabil și în funcție de cantitatea materialelor repertorizate, într-un mod relativ neregulat, deseori înfățișând numere comasate anual. Conceptul de redactare a fost modificat recent (2013/2-3), adoptându-se procedura setului tematic, precum cel edificat pe modernizarea spațiului Orientului Îndepărtat (China și Japonia în secolele XIX-XX). Cursul evolutiv a continuat și cu primul număr din 2014, relevând abordări despre istoria informațională, inspirat – conform textului introductiv, semnat de Z. Karvalics László – de succesul unui antecesor problematic, inițiat în 1996. Acesta este foarte interesant din punct de vedere inter- și multidisciplinar, în adevăratul sens al cuvântului: informația constituind termenul-cheie pentru seria de articole cu tematică diferită, debutând cu societatea informațională neo-asiriană și interacțiunea dintre putere și scris în Urartu, și terminând cu un incitant demers, realizat de Vörös Boldizsár, în tentativa de comparare a narării unui caz al simbolisticii comuniste, promovând conceptul prieteniei istorice ruso-maghiare, – cel al fictivului căpitan țarist Gusev, participant la înfrângerea revoluției din 1849, și care, conform mitologiei, se alăturase trupelor conduse de generalul Bem, faptă pentru care ar fi fost executat la Minsk. Autorul compară sursele sovietice/rusești cu cele maghiare, într-un interval de timp destul de larg, coincidând tocmai cu criza declanșată pe durata Războiului Rece. Numărul tematic următor își focalizează atenția pe chestiunea *Imperiul Germano-Roman*, iar celălalt (2014/3) are ca temă generală *Transformare în națiune și istoriografie în Caucaz*, cuprinzând studii centrate asupra formării statului și identității naționale în situația celor trei republici din Caucaz, Armenia, Georgia și Azerbaidjan. În acest ultim caz, remarcăm aportul lui Nagy Kornél, unul dintre cei mai activi armenologi maghiari actuali, dar și al altor contributory străini, ce ilustrează bunele relații dezvoltate de editorii revistei în mediile de specialitate din afara granițelor țării. Nu în cele din urmă, distingem acribia editoarei Skorka Renáta, ilustrativ exprimată, oarecum cifrat, sub denumirea de „Spirite în-sticlate”, parabolă desemnând un clivaj problematic aseasonat locului / rolului unor personalități, îndeosebi culturale și militare în devenirea Ungariei medievale.

Din punctul de vedere al istoriografiei românești, subliniem un valoros studiu elaborat de profesorul Miskolczy Ambrús, despre participarea membrilor Gărzii de Fier la războiul civil din Spania, și înmormântarea „eroilor” Moța și Marin (4/2013). Tratarea este un nimerit exemplu vizând modalitatea vehiculării noutății informaționale, dar și modernei interpretare aferentă. Conform celor afirmate de către autor într-o notă de subsol, încercarea sa reprezintă o tentativă de antumare a monografiei aflată în faza de definitivare, despre trecutul mișcării respective. În urma unei scurte introduceri, – care plasează războiul civil spaniol în contextul internațional al competiției ideologice specifice răstimpului interbelic – se trece la factualizarea „aventurii” legionare, pentru ca apoi atenția să fie diseminată pe ceremonialul funebru și faptele contextualizatoare. Accentul se pune nu atât pe analiza datelor din punct de vedere estetic și hermeneutic – deși o astfel de abordare de nuanță antropologic culturală ar fi fost oportună, prin utilizarea metodologiei adecvate –, cât pe „summa” reflecțiilor politice determinate, în strădania de a evoca meandrele vieții politice românești, cu un evident focus pe mișcarea legionară.

Am considerat necesar să glosăm bibliografic pe marginea acestei publicații, cu un caracter inedit în peisajul istoriografic maghiar, datorită importanței deținute în maniera științifică de semnalare, dar și drept exemplu pentru alte instrumente de profil, absente din devenirea actuală a scrisului nostru istoric, pomenind, cu regret, ori făcând tardivă referire la demult apusa „Revistă de referate și recenzii”, inițiată la București, la debutul deceniului șapte al veacului trecut.

Artúr Lakatos

„Történelmi Szemle”, Budapest, MTA, BTK, TTI Értésítője, LV/ 2013/4; LVI/2014/1-4

Această revistă apare din anul 1949, ca publicație de specialitate a Institutului de Istorie din cadrul Academiei Maghiare de Științe, într-o ținută calitativă de elevat nivel. Anual se publică patru numere, menite a reprezenta un atelier principal al istoriografiei din țara vecină.

Ar fi dificil de stabilit un anume profil din punct de vedere conceptual-metodologic, periodicul fiind deschis abordării tuturor epocilor și domeniilor proprii scrisului de profil. Autorii sunt specialiști, mai mult sau mai puțin experimentați; evident că există și contributori străini, însă, dat fiind faptul că ea apare exclusiv în limba maghiară, se îngreunează colaborarea cu toți aceștia. Se inserează relativ puține recenzii, sau mai bine spus, transpare o convenită doză de selectivitate în acest sens, însăși numele recenzenților în sine (de exemplu, în numărul prim din 2013, Frank Tibor fiind „adnotat” de Magyarics Tamás, Gyurgyák János, „interpretat” de Paksa Rudolf) demonstrând clar tendința de rigurozitate, exersată de către revistele din lumea occidentală, foarte acrib specializate în această direcție. Astfel, am lecturat, în ultimele pagini ale numărului de debut din 2014, recenzia extrem de amplă, marcată cu bogate note de subsol, elaborată de Szabó András Péter, la cel de-al XIX-lea volumul tipărit de Szögi László, dezvoltând baza de date a tineretului studios maghiar, identificat în universități străine; ca și „glosele de lectură” la tomul editat de Philippe de Lara, *Naissances du totalitarisme*, un tratat care nu doar sintetizează, ci tinde a și rescrie abordările privind totalitarismele de extremă dreaptă.

Deoarece, așa după cum am menționat, periodicul dezbătut nu reflectă numai o unică direcție de cercetare, contribuțiile inserate se impun prin noutatea și valoarea textelor, îndreptățind toate așteptările și meritând a fi consultat, de toți cei care vor să rămână la curent cu suite de articole și studii, specifice prin impactul major provocat în varii țărâmură vizând aprofundarea trecutului Ungariei, a Europei centrale, occidentale și sud-estice. Astfel, coloanele ei oferă spațiu publicării unor analize de documente originale, pre- ori post-făcute de viabile studii critice, precum: planurile de atac ale armatei țariste la adresa celei austro-ungare între 1910-1913 (prezentate de Hajdú Tibor), opinia cardinalului Juan de Lugo în legătură cu calitatea de iezuit a lui Pázmány Péter (Martin Tibor), ambele în numărul 2/2014; elaboratul foarte valoros, informațional și metodologic, semnat de Somogyi Éva, privind epistolarul ca izvor istoric (1/2014), care are drept studiu de caz scrisorile oficiale ale funcționarilor Ministerului de Externe Comun al Monarhiei Austro-Ungare, abordări de istorie economică (Kövér György, Nagy Kornél), de istorie a simbolisticii (Bertényi Iván, despre statuia lui Werbőczy), de relații internaționale (îndeosebi aportul lui Borhi László, intitulat *Rolul statelor mici în politica internațională*, în care, perieghetând dinamica evoluțiilor politice din Europa Centrală și de Est în cursul secolului al XX-lea, formulează câteva concluzii legate de vulnerabilitatea denotată, fără a omite încadrarea propriei sale analize în contextul literaturii comparatiste). Nu lipsesc lucrări de un interes deosebit și pentru istoriografia românească, meritând a fi subliniate contribuțiile semnate de Miskolczy Ambrús (despre mediului intelectual al Mișcării Legionare) sau Stefano Bottoni (vizând un aspect al interferării serviciilor de spionaj româno-maghiare între anii 1975-1989). Dintre autorii maghiari de obârșie transilvană, relevăm demersurile lui Kovács W. András și Hegyi Géza cu privire la anumite subiecte de istorie medievală (3/ 2014).

În mod evident, colegiul redacțional al publicației a captat o parte de ecourile survenite în plan științific după apariția unei colecții de documente (editori: Krausz Tamás și Varga Éva Mária) despre atrocitățile comise de soldații maghiari în teritoriile ocupate în Uniunea Sovietică, pe baza unor surse provenite din arhivele sovietice/rusești. Raportată la dezbateră vehementă găzduită de paginile revistei „Századok”, în acest caz, adnotările critice au aparținut istoricului militar Szabó Péter, același număr inserând și replicile coordonatorilor. Față de cea dintâi „confruntare” amintită, în care polemicele au degenerat, fiind vorba numai de abordarea bazelor principiale și metodologice, fără să asistăm la modificarea tonalității în a doua situație, este de remarcă faptul că semnarii incriminați și-au apărut pozițiile nu doar din unghiul de tratarea ideologică, ci prin explicarea concepției de lucru folosite, încercarea de a justifica implicările personale în sine trecând oarecum pe plan secundar. Despre toate acestea putem afla din numerele revistei lecturate, ca și despre multe altele, care, din lipsă de spațiu, au fost lăsate în afara stratigrafiei noastre.

În final, considerăm că publicația „Történelmi Szemle” face parte din rândul acelor instrumente referențiale care merită a fi consultate, și sperăm ca prin această prezentare, lipsită de orice fel de interes, dincolo de cel strict profesional, nutrit în popularizarea ei, am reușit să contribuim la creionarea unei imagini cât mai obiective privind devenirea ei în ultimii ani.

Artúr Lakatos